

## L'excusat (I)

(ALDC, II, 242. L'excusat)

(Atesa l'expansió moderna de *retrete* i de *vàter* -que no ha arribat al Rosselló-, presentem dos mapes: en el mapa (I) es veu la convivència de mots tradicionals amb *retrete* i en el (II), la convivència d'aquells amb *vàter*; poden designar tant la instal·lació o dispositiu com la cambra.)

*Retrete* (var. *retete* 28) és pres del cast. *retrete*, que, alhora, prové del cat. o del francès antic *retret* 'retirat' 20, implantat probablement a través "del col·legi" 120. *Vàter* (var. *vate*, *vàtert*) és una reducció del manlleu a l'angl. *water-closet* 'recambró amb aigua', que implicava un progrés higiènic respecte als excusats tradicionals i que podria haver arribat des del francès; curiosament ni en anglès ni en francès sol

usar-se aquest mot, substituït respectivament per *lavatory* o *toilet* i *vécé* o *toilette(s)*. *Excusat* (var. *excusau*; *excursat* 123) és un eufemisme, abreviació de (*lloc*) *excusat* 'secret, reservat', probable adaptació del cast. *excusado*, generalment considerat més fi que *comú*; el recurs eufemístic també es mostra en el gal·licisme *cabinet(s)* ← fr. *cabinets (d'aisance)*, avui obsolet, i en l'alg. *gabineto* 85 (← it. *gabinetto*). Els mots tradicionals són *lloc comú* i la seva el·lipsi, *comú*, o bé *comuna*, reducció de (*cambra*) *comuna*, considerats per alguns parlants "paraula antiga" 74 o "verdader català" 95 enfront de *vàter* (o de *retrete*).

Són normatius *excusat*, *comuna*, *lloc comú* i *vàter*.

